

Det forsømte forår

Tema: Skolekultur, magtmisbrug, læring

Fag: Dansk A

Målgruppe: Gym & HF, VUC

Det forsømte forår af Hans Scherfig udkom 1940. Denne udgave fra Gyldendal er fra 2005.

Vejledningen indeholder forslag til et forløb på 7 moduler á 60 minutter, som retter sig mod sidst i 2.g. Det tematiserer den gode undervisning og har fokus på elevens handlingsmuligheder, både i gymnasiet og i tiden bagefter. De kommer omkring skolekultur og fremtidsdrømme – og arbejder samtidigt med tekstanalyse og remediering. Forløbet afsluttes med skriftlig personkarakteristik ud fra relationsmodellen.

Faglig relevans

Faglige mål på dansk A: Analyse og fortolkning af fiktive tekster

Kernestof: Et værk. Studie- og karrierespæktiv. Remediering

Ideer til undervisningen

Første time

Indled med en sekvens, hvor eleverne overvejer, hvordan god undervisning bør være:

- Hvad kendetegner den gode lærer?
- Hvad kendetegner den gode elev?
- Hvad gør man i dag, hvis en af parterne ikke lever op til forventningerne?
- Hvilke muligheder havde elever og lærere på det tidspunkt, hvor romanen begynder?

Se dernæst de første og sidste 5 minutter af dokumentaren "[Hans Scherfig – 100 år](#)", så eleverne introduceres til både forfatteren og bevægelsen "fra bog til film".

Bed eleverne skrive de analyseværktøjer på tavlen, de ville bruge til at analysere en roman. Lav en opsamling og supplér evt. Nu skal opgaverne fordeles, så at hver elev har ansvar for en opgave enten alene eller sammen med en anden – alt efter sværhedsgrad.

Først fordeles personkarakteristikker (se listen på næste side) med følgende opgave:

1. Brug relationsmodellen nedenfor, og karakteriser både personen og den måde, han udfylder sin professionelle rolle på.
2. Hvilken holdning har fortælleren til personen, og hvordan burde fx den gode lærer/dommer/læge/osv være?
3. Hvilken rolle spiller personen i mordet på lektor Blomme?

Relationsanalyse

En metode til at 'indfange' en vigtig persons indre kendetegn (følelser, egenskaber, værdiforestillinger) er at lave en **relationsanalyse**. I mødet med sine omgivelser afslører en person nemlig som regel væsentlige dele af sin personlighed. Ordet relation betyder simpelthen forhold eller forbindelse. I netop denne sammenhæng skal vi studere personens forhold til sig selv, hans forbindelse til medmennesker og omgivelser i øvrigt. Vi kan kalde det en **relationsbeskrivelse**.

En relationsbeskrivelse handler altså om at se på:

- **Hovedpersonens egenrelation**, dvs. personens forhold til/opfattelse af sig selv, hans oplevelse af egen livssituation: Hvordan har han det egentlig det med sig selv? Hvordan er hans selvværd og selvtillid? Er han i psykisk balance eller ubalance? Osv.
- **Hovedpersonens primære relationer**, dvs. særlig vigtige relationer til personer, som hovedpersonen føler en nær tilknytning til, fx til mand, kæreste, børn, øvrige familiemedlemmer, venner og veninder, arbejdskammerater eller fx et husdyr.
- **Hovedpersonens sekundære relationer**, dvs. relationer til personer, som hovedpersonen ikke føler så nær en tilknytning til. Det kan være til mennesker, han kender knapt så godt, som fx købmanden, lægen, naboen for enden af vejen osv., mennesker han tilfældigt møder mv. Det kan også være relationer til mennesker eller grupper af mennesker, han ikke har mødt eller kender personligt, men som han alligevel udtrykker en eller anden holdning til, fx Elvis Presley eller gruppen af arbejdsløse, indvandrere, pædagoger, politikere osv., eller institutioner som 'staten', socialforvaltningen, politiet, hospitalet, arbejdspladsen, børnehaven, skolen, eller lignende.

- **Hovedpersonens objektrelationer**, dvs. relationer til særlige steder eller særlige ting, fx naturen, bilen, huset og lignende. ('Objekt' betyder altså i denne sammenhæng, noget ikke-levende).

Kilde: <https://sites.google.com/site/genrespindvuc/noveller/undergenre/andre-modeller/reasonsmodel>

Personliste:

1. Lektor Blomme
2. Overlæge Thorsen
3. Dommer Edvard Ellerstrøm
4. Pastor Nørregaard-Olsen
5. Stuens grand old man Mikael Mogensen
6. Litteraturanmelder Harald Horn
7. Kontorchef i indenrigsministeriet Jørgensen
8. Lektor Axel Nielsen
9. Politimester Rold
10. Dommerfuldmægtig Hernild
11. Behandler Robert Riege
12. Fuldmægtig i krigsministeriet Teodor Amsted
13. Forretningsmand Thygesen
14. Svindleren Jørgen Hurrycane/Hansen
15. Dr. Møller (og senere skal eleven skygge læreren "Aben")
16. Dr. Nederby (og senere skal eleven skygge læreren "Havmanden")

Fordel dernæst fortæller, virkemidlet satire/humor, komposition, og hvad eleverne ellers måtte nævne i oversigten over analyseværktøjer.

Læs det første kapitel sammen med eleverne, og bed dem notere ned, hvad de forestiller sig videre sker i romanen. Deres tekster uploades og genlæses af eleverne, når hele romanen er læst.

Lektie er at læse til og med kapitel 11.

Anden time

Giv eleverne en halv time til at arbejde med spørgsmålene til "deres" person. Besvarelserne uploades. (Efter endt romanlæsning skal de supplere deres personkarakteristik med nye vinkler, så de skal altså fortsat skygge den tildelte person).

Vis dernæst introsenen på 2 minutter fra filmen "[Det forsømte forår](#)" af Peter Schröder fra

Regner Grasten Film fra 1993, og lad eleverne sammenligne bog og film: Bed dem om at reflektere over de valg, der træffes i forbindelse med en filmatisering. Hvordan viser man fx en persons tanker og overvejelser på film? Hvilke sider af en person er fremhævet ved castingen af netop den valgte skuespiller? Hvilke dele af handlingen afviger fra forlægget - og hvorfor mon?

Se filmen frem til 5:15, og lad de/den elev(-er), der har beskæftiget sig med dommer Edvard Ellerstrøm forholde sig til, hvordan film og tekst karakteriserer personen.

Vis filmens sekvens med jubilæet (frem til 12:30), og bed eleverne finde og holde øje med "deres" person: Giver filmen et andet indtryk end bogen – og skyldes det mediet, filmens tone?

Lektie er at læse fra kapitel 15 til og med 19.

Tredje time

Bed eleverne at skrive en kort tekst om deres egne morgner. De skal tage udgangspunkt i kapitlerne 15 og 16: Hvilke elementer er helt forskellige, og hvilke er genkendelige? Lyt til et par af teksterne.

Som det næste beder man eleverne om at forholde sig til nedenstående citater og karakterisere Metropolitanskolen og dens traditioner. De skal desuden forholde sig til, om deres egen skole har traditioner, der kan virke lammende på indlæring. Efter at have talt sammen to og to, kan man lade dem sætte sig sammen fire og fire og til sidst afslutte med elevfremlæggelser fra alle grupper.

1. Fra bogens kapitel 17: "Skolen er en verden for sig. En lille isoleret afskåret verden uden forbindelse med den store omgivende verden. Et selvstændigt samfund midt i byen. En uafhængig statsdannelse med særlige love og traditioner. En lille eksteritorial pavestat i centrum af København."
2. Fra kapitel 18: "Når et nyt hold sutter kommer ind i skolen om efteråret, skal de døbes under vandposten og gennemgå en serie forskellige ceremonier af grov mishandling."
3. Fra 19: "Han kommer løbende ind i klassen. Og mens han løber, skriger han: – Thygesen, op til tavlen! /– Han har en stabel regnehæfter under armen, og han kaster dem rasende på katederet, mens de små øjne stirrer forbitret under de hvide buskede bryn og hele hans lille person ryster. Der er ingen tvivl om, at Aben er ond i dag. Og en lammende angst spreder sig over klassen./ Thygesen rejser sig tungt. Hans store øjne flakker hjælpeløst. Hans mund mimrer. Alt, hvad han repeterede inde på klosettet, er glemt. Al tænkeevne er standset hos ham."

Brug det sidste kvarter af timen til at vise scenerne fra skolen – frem til 26:43.

Lektie er at læse fra kapitel 20 til og med 25. De skal desuden læse kapitlerne 35 og 52.

Lærerens forberedelse til næste time er at printe [karrierespil fra emu.dk](https://mitcfu.dk/25856422). Evt. kan man klippe spørgearkene ud, eller også medbringe dem til næste time og lade eleverne gøre det.

Fjerde time

Indled timen med at lade eleverne to og to opsummere, hvad Amsted, Mogensen og de andre elever drømmer om at gøre og blive efter endt gymnasium – og hvad de blev til. Hvad er mon grunden til, at de ikke fik udlevet deres drømme?

Brug næste halve time på at spille karrierelæringspil, så eleverne overvejer, hvad de kan bruge faget dansk til i deres egne fremtidsdrømme.

Afslut timen med denne individuelle øvelse, der viser, at alt ikke afhænger af læreren:

Lad eleverne lave en visionsøvelse. Bed dem om at lukke øjnene og sig så: "Forestil dig, at du står med din studenterhue på. Det er en dejlig sommerdag. Solen varmer, fuglene kvidrer, og du er så glad og lettet. Omkring dig står din familie og dine klassekammerater – de fleste af dem med studenterhue på." Osv. Derefter beder man dem åbne øjnene og forklare, hvad de vil gøre for at komme til at stå i denne situation. Skriv deres forslag på tavlen. Hvis de fx nævner strategien: "Jeg vil møde til tiden", beder man dem om at forklare, hvad de helt præcis vil gøre for at dette skal kunne ske. Afslutningsvis skriver de en individuel strategi- og handlingsplan: "Skriv, hvad din strategi er for at få et godt tredje og sidste år på skolen. Lav en handlingsplan! (Den kan du tage frem med jævne mellemrum i løbet af næste skoleår...)". Eleverne uploader deres besvarelse i slutningen af timen.

Lektie er at læse kapitel 26-32.

Femte time

Lad eleverne kort melde ind med deres indtryk af Metropolitanskolen og dens traditioner. Præsenter dem derefter for følgende tekstudsnit, der beskriver en juleleg på skolen (kap. 28): "Gymnastiklæreren, hr. Ejby, har sin særlige julespøg. Han tegner en stor cirkel med kridt på gymnastiksalens gulv. Og så skal alle drengene gå ind i cirklen og prøve på at smide hinanden ud. Den, der så bliver alene tilbage, har vundet. Det bliver et mageløst slagsmål, og hr. Ejby brøler af latter og opmuntrer de kæpende. – Slå til for saten i hede hule helvede! Stød for djævelen! – Og de slår og støder og haler og maser. Og der flyder blod og tårer, når Hurrycane får en på tuden. – Elendige tøsedreng! – råber hr. Ejby. – Kan du ikke engang være med i en lille tæveleg? Det er faneme julefreden, der går ind. – De meget forsigtige lader sig skubbe ud af cirklen på et nogenlunde tidligt tidspunkt. Men der bliver til sidst et par halsstarrige tilbage, som vælter rundt på gulvet over hinanden og brydes og maser. Det er hr. Ejbys lille private gladiator-forestilling. En sindbilledlig leg. Ikke uden forbindelse med skolens plan og bestræbelser og samfundets tarv."

Se derefter dokumentaren "[Herlufsholms Hemmeligheder](#)" fra 2022 på 43 minutter, og bed eleverne være opmærksom på ligheder mellem romanens fiktive gymnasium og dokumentarens påstande om dagens virkelige kostskole.

Lektie er at læse kapitel 33-41.

Sjette time

Se filmen fra 26:43 til 1.08, og bed eleverne være opmærksomme på forskellen i handlingsudviklingen i bogen og i filmen "Det forsømte forår". Hvorfor lader Peter Schröder fx det være Ellerstrøm og ikke Thygesen, der sidder fast på hesten i idrætstimen? Hvilke andre valg har instruktøren taget for at vække seerens sympati med Ellerstrøm?

Lektie er at læse romanen færdig.

Syvende time

Lad eleverne arbejde med at samle analysetrådene fra fortællerholdning til komposition. Hvad er fortællerens holdning til akademisk uddannelse? Fortællingen indledes med et giftmord og slutter med en tilståelse, men bliver der opbygget en spænding omkring, hvem der har udført mordet?

Når de har et overblik over romanen, ser klassen resten af filmen (30 minutter) og kan afslutningsvis reflektere over de valg, som Peter Schröder tog i filmatisering af romanen. Bifalder vi seere, at den unge mand blev giftmorder? Hvordan skildres det forsømte forår sammenlignet med romanen (kapitel 49)?

Lad eleverne genlæse deres indledende skrivelser, hvor de gættede på romanens udfald og tale om, hvilke spor de (over-)så. Lad dem fuldføre personkarakteristikken hjemme og aflevere som en skriftlig opgave.

Afslutningsvis kan man lade eleverne tale to og to, om dette forløb har bidraget med nye indsigter – og lytte til et par af deres svar.

Supplerende materialer

Herlufsholms hemmeligheder – dokumentar fra 2022: <https://kp.mitcfu.dk/TV0000127769>

"Ondskab"- filmatisering af roman fra 2003: <https://kp.mitcfu.dk/CFUFILM1070742>